

A NÖVÉNYTERMESZTÉSI ÁGAZATOK ÖKONÓMIÁJA

Az Agrármérnöki MSc szak tananyagfejlesztése
TÁMOP-4.1.2-08/1/A-2009-0010

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

4. előadás

A növénytermesztési ágazatok
megválasztásának tényezői,
sajátosságai

A növénytermesztési ágazatok megválasztásának tényezői

- Hosszabb időn át ható belső tényezők
- Rövidebb időn át ható külső tényezők
- Változtatható ökonómiai belső tényezők

Ágazat jövedelmének elemzése

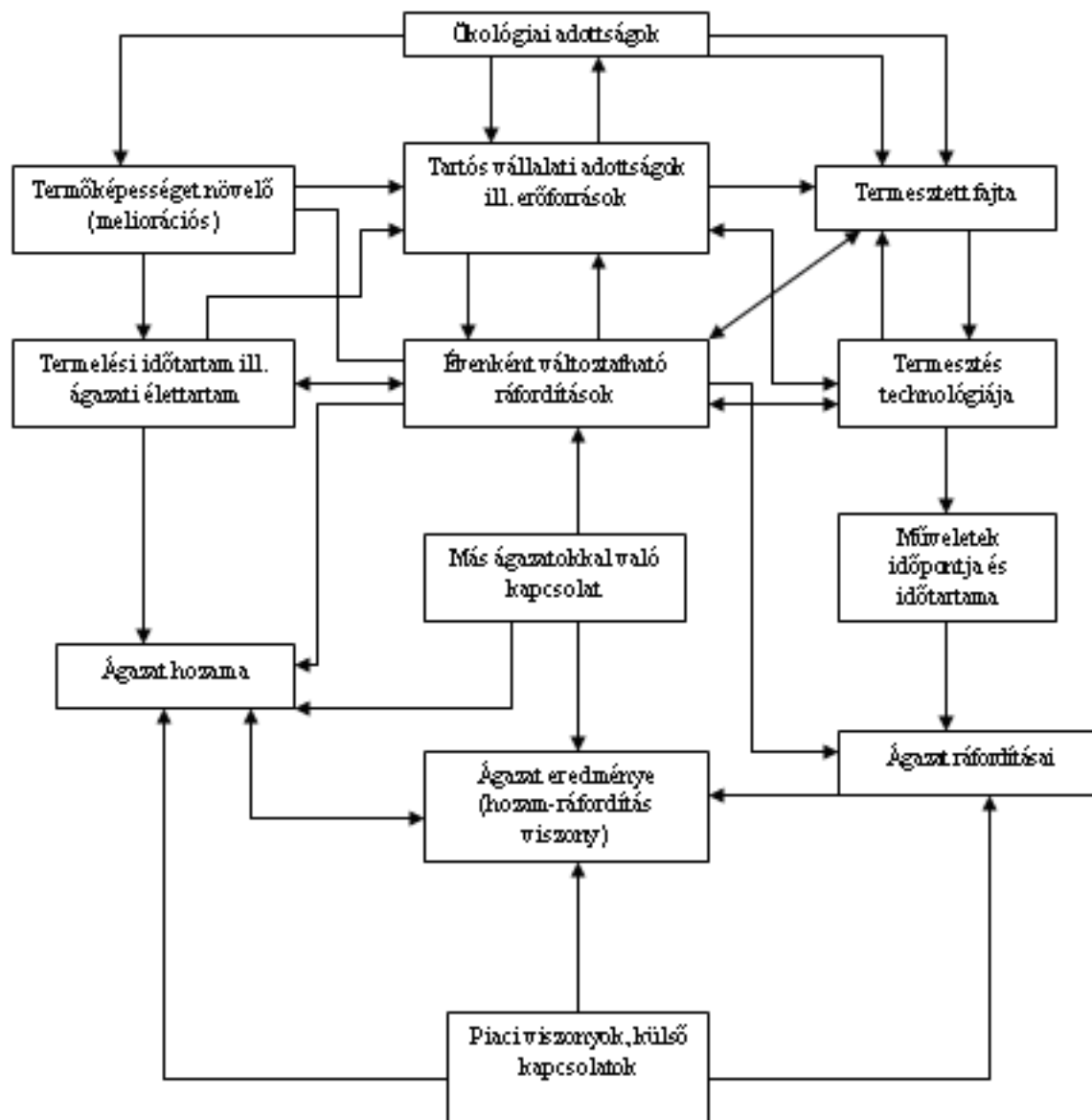

Hozam-árbevétel meghatározása

Ráfordítás-költség számbavétel

Jövedelemtömeg, színvonal megállapítása

A ráfordítás-hozam viszony kapcsolati rendszere

Természeti adottságok

- A hozam-ráfordítás viszony befolyásolása:
 - » Termésátlag
 - » Hozamingadozás
 - » Minőség
 - » Technológia
- Beavatkozás, beruházások
- Szakmai tapasztalat

A fajta

- Termelési cél megválasztása
- Termelési adottságokhoz alkalmazkodás
- Fogyasztói igényeknek való megfelelés

Versenyképes, hatékony termelés!

Ökonómia

Ökonómiai szempontból a fajlagos jövedelem a döntő tényező, amelynek kritériuma a ***potenciális termőképesség*** elérése.

- Tápanyagellátás
- Trágyázás szervezése, ökonómiája
- Műtrágyázás szervezése, ökonómiája
- Zöldtrágyázás

Tápanyagellátás

- Ökonómiai szempontból elsődleges, hogy az utolsó egységnyi hatóanyag ráfordítás költsége még megtérüljön a hozamtöbblet értékéből.
- Ennek fő tényezője az **optimális tápanyag ellátás.**

Optimális tápanyagellátás

Meghatározó tényezők:

- fajta
- termelés színvonala
- termőhelyi adottságok
- trágya fizikai hatékonysága
- tárgyázási technológia

A trágyázás szervezése és ökonómiája

- A talaj termelőkapacitásának fenntartására és növelésére irányuló tervszerű beavatkozásokat nevezhetjük talajerő-gazdálkodásnak.
- A talajerő-gazdálkodás jelentős faktora a trágyázás, amely a trágyafélék megválasztását, a felhasználás mértékének eldöntését és a kijuttatás szervezését jelenti.

A trágyafélék komponensei

- Műtrágya
- Szerves trágya
- Leszántott melléktermékek, gyökérmaradványok, illetve a pillangósok trágyaértékű maradványai

Trágyázási rendszer kialakítása

- Trágyaszükséglet felmérése (táplálóanyag-mérleg)
- Rendelkezésre álló (szerves trágya, szármaradványok) és beszerezhető trágyafélék mérlegelése
- A szükséglet kielégítés módjának kiválasztása
- Megfelelő szervezés, költségek minimalizálása

Istállótrágyázás

Előnyök:

- tartós humuszanyagban gazdagítja a talajt;
- elősegíti a jó talajszerkezet kialakítását, javítja a vízgazdálkodását;
- jelentős tápanyagtartalom;
- elősegíti a tápanyagok feltáródását és felvételét;
- hatása több évre kiterjed.

Hátrányok:

- termelési és szállítási technológiája munka és költségigényes;
- nagy mennyiségű kiszállítás, kiszórás üzemszervezési nehézséget okoz;
- Tápanyagtartalma nagymértékben változik a takarmányozás, kezelés, talajba történő bemunkálás minősége szerint.

Melléktermékek leszántása

Előnyök:

- trágyanyerés egyszerű és olcsó módja;
- nitrogén műtrágyával kiegészített és leszántott szármaradványok az istállótrágyához hasonló mennyiségű és értékű hatóanyagot visznek a talajba;
- műtrágya- és szervestrágya-megtakarítást lehet elérni;
- elősegíti a szerves trágyázott terület kiterjesztését, lehetővé teszi a szervestrágyázás szabályos forgóját.

Hátrányok:

- A megkésett leszántás súly-, szárazanyag- és hatóanyag-veszteséget okoz;
- A szármaradvány leszántás gyakran növényvédelmi szempontból is kifogásolható.

Zöldtrágyázás

Előnyök:

- istállótrágya pótlására is alkalmazzák;
- szállítási munkát csökkent;
- megoldható fővetés, köztesvetés és másodvetés formában is;
- legjelentősebb a pillangósvirágú növények szerepe, melyek nitrogénben gazdagítják a talajt.

Hátrány:

- a termőterület egy részét a termelési időszakban bizonyos időszakban lefoglalja.

A növénytermesztési ágazatok technológiai rendszere

A technológia magában foglalja a termék-előállítás biológiai jellemzőit, az agrotechnikát, az elvégzendő munkákat és a termeléshez felhasznált erőforrásokat.

Az alkalmazandó technológiát befolyásoló tényezők:

- növény faj, fajta;
- a termesztés környezeti feltételei;
- a termesztés célkitűzése;
- szakmai ismeretek és műszaki ellátás lehetősége;
- a gazdaság helyzete (pénzügyi lehetőségek, erőforrások).

A talaj termőképességének növelése

Magyarország mezőgazdasági művelés alatt álló területének mintegy 52%-a mezőgazdasági termelés szempontjából kisebb értékű.

Ennek okai:

- a kedvezőtlen fizikai és kémiai tulajdonságú talajok magas részaránya;
- a víz és szél pusztító hatása (mezőgazdaságilag hasznosított terület 33%-át érinti);
- kevés, szélsőséges és kedvezőtlen eloszlású csapadék;
- egyes termelési folyamatok akadályá lehet a felszín kedvezőtlen alakulása.

Melioráció

Szűkebb értelemben azokat a technikai beavatkozásokat értjük, amelyek a talaj termőképességének megőrzésére (talajvédelem), fejlesztésére (javítás, öntözés), a gazdálkodás könnyítésére (rendezés stb.) irányulnak.

Tágabb értelemben a melioráció fogalmához tartoznak a technikai beavatkozásokon túl mindazon mezőgazdasági intézkedések, amelyek lehetővé teszik az ilyen pótlólagos befektetéseket és biztosítják azok hatékony kihasználását.

Termőképesség megőrzését növelését célzó beruházások

Alacsony színvonalon

- talajvédelem, egyszerű talajjavítás, kis területek öntözése.

Közepes színvonalon

- talajvédelem, igényesebb talajjavítás, kis területek öntözése.

Magas színvonalon

- komplex melioráció, öntözés, területrendezés.

A talajjavítás

Fogalma:

Mindazon beavatkozásokat együttesen, amelyek az adott területen – a szokásos övénytermelési munkákon (ráfordításokon) túl – azért végzünk, hogy a termőtalaj tulajdonságait megváltoztassuk és ezzel a termőképességet növeljük, talajjavításnak nevezzük.

A talajjavítás jellemzői, szervezése

- Önállóan végezhető , de gyakran egyéb teendőkkel (talajvédelem, vízrendezés stb.) együtt kell megoldani.
- Összetett munkafolyamat (pl.: javítóanyag kijuttatás és talajlazítás).
- Hozamnövelő hatása közvetlenül, vagy közvetett módon jelentkezik.
- Több évre ható tevékenység.

Öntözés

- Az öntözés műszaki megoldásai, beruházásai és költségkihatásai igen változatosak.
- Nagy beruházás igény jellemzi.
- Éves üzemeltetés jelentős ráfordításokkal illetve változó költségekkel oldható meg.
- Az öntözés, illetve az öntözés mértékének elbírálása minden évben külön ökonómiai mérlegelést kíván.

Vízrendezés

- Káros vizek elvezetése (üzemen kívüli feladat)
- Belvízrendezés
- Lehulló csapadék megőrzése, felesleg elvezetése

ELŐADÁS ELLENŐRZŐ KÉRDÉSEK

- Jellemezze a ráfordítás-hozam viszony kapcsolatát!
- A természeti adottságok, fajta-kérdés szerepe!
- Jellemezze a tápanyagellátás szerepét ökonómiai szempontból!
- Hasonlítsa össze a szerves trágyázás, műtrágyázás, zöldtrágyázás előnyeit és hátrányait!
- Elemezze a növénytermesztés technológiai rendszerét (talaj termőképesség, talajjavítás, öntözés, vízrendezés)!

KÖSZÖNÖM FIGYELMÜKET!

Következő előadás címe:

A termelés környezeti feltételei

- **Előadás anyagát készítették:**
 - Dr. Salamon Lajos egyetemi tanár
 - Dr. Tell Imre egyetemi docens
 - Dr. Hegyi Judit adjunktus
 - Dr. Kacz Károly adjunktus